Asociacioni i Gazetarëve të Kosovës
Association of Journalists of Kosovo

VODIČ ZA UREĐIVAČKU POLITIKU

Pripremila:
Asocijacija novinara Kosova

Ovaj vodič za uređivačku politiku je razvijen u bliskoj saradnji sa predstavnicima medija svih etničkih pripadnosti na Kosovu, kao i sa predstavnicima institucija koje su direktno povezane sa ovom temom i pravnim savetnicima. Iako ovaj dokument nije pravno obavezujući i ne nosi zakonske obaveze, preporučuje se da se pridržavate i pratite date smernice. Politika je usklađena sa lokalnim i međunarodnim standardima i najboljim praksama.

Vodič za uređivačku politiku

Ovaj vodič se bavi pitanjima etike, zaštite podataka i predstavljanja različitosti u medijima. Sadrži četiri glavna aspekta:

I. Etički principi i standardi, transparentnost i uređivačka nezavisnost
II. Zaštita podataka i privatnost u medijima
III.Prikazivanje i zastupljenost različitosti i socijalna osetljivost
IV. Zaštita zajednice i izbegavanje diskriminacije

I. Etički principi i standardi, transparentnost i uređivačka nezavisnost

- Mediji imaju obavezu da tačno izveštavaju, provere informacije, izbegavaju širenje dezinformacija i uključuju sve strane uključene u pitanje, obezbeđujući uravnoteženo izveštavanje.
- Kao poslodavci, mediji moraju da poštuju integritet novinara, obezbeđujući bezbedno radno okruženje, oslobođeno političkih ili ekonomskih pritisaka i spoljnih uticaja koji mogu da ugroze njihovu profesionalnu nezavisnost.
- Mediji imaju odgovornost da izbegavaju upotrebu i širenje govora mržnje, pokazujući posebnu pažnju u tom pogledu.
- Identitet žrtava mora biti zaštićen prilikom izveštavanja, posebno kada je reč o maloletnicima mlađim od 18 godina, žrtvama seksualnog nasilja, trgovine ljudima ili drugim osetljivim slučajevima.
- Posebno treba voditi računa o privatnosti marginalizovanih grupa i dece.
- Mediji su u obavezi da otkriju da li su koristili veštačku inteligenciju u kreiranju svojih sadržaja.
- Žrtve nasilja ne treba ponovo viktimizovati prilikom izveštavanja.

II. Zaštita podataka i privatnost u medijima

1. Ograničenje svrhe obrade podataka

- Mediji moraju poštovati princip ograničenja svrhe obrade ličnih podataka, koristeći ih samo u svrhu za koju su prikupljeni, osim u slučajevima arhiviranja u javnom interesu ili za naučno istraživanje.

2. Princip minimizacije i tačnosti podataka

- Prilikom izveštavanja, mediji treba da koriste samo podatke koji su neophodni i da obezbede njihovu tačnost.

3. Ograničenje u čuvanju podataka

- Lične podatke treba čuvati samo onoliko dugo koliko je potrebno i brisati ih ili anonimizirati kada je svrha postignuta.

4. Pravo na zaborav

- Pojedinci imaju pravo da zahtevaju brisanje svojih podataka iz medijskih baza podataka ako više ne postoji javni interes za njihovo objavljivanje.

5. Saglasnost pojedinaca

- Nije dozvoljeno objavljivanje fotografija, video zapisa ili izjava pojedinaca bez njihove saglasnosti, osim u slučajevima od javnog interesa, kada postoji potreba za informacijama i pod uslovom da se ne narušava dostojanstvo pojedinaca.

6. Obrada osetljivih podataka

- Mediji treba da pokažu posebnu pažnju u objavljivanju zdravstvenih podataka, fotografija i video zapisa pacijenata, dece i osoba sa invaliditetom, uz pribavljanje jasne saglasnosti relevantnih subjekata.

7. Obrada posebnih kategorija podataka

- Mediji moraju da poštuju osetljive lične podatke kao što su etnička pripadnost, vera, politička mišljenja, biometrijski podaci, zdravlje i seksualna orijentacija, obezbeđujući pažljiv i etički tretman i pristup.

III. Prikazivanje i zastupljenost različitosti i socijalna osetljivost

1. Zaštita dece u medijima

- Identitet dece mora biti zaštićen u svakom slučaju kada se izveštavanje odnosi na pitanja koja se tiču njih i njihovih porodica.

2. Upozorenja na osetljiv sadržaj

- Emisije koje se bave nasiljem u porodici, razvodom, vršnjačkim nasiljem, itd., treba da upozore gledaoce sa oznakama kao što su +12 ili +14.

3. Neveličanje nasilja i zločina

- Mediji ne treba da relativizuju, veličaju ili podstiču krivična dela i nasilje, vodeći računa u upotrebi jezika i vizuelnih sadržaja.

4. Pravično i proporcionalno predstavljanje

- Mediji u svojim sadržajima treba da obezbede jednak prostor za oba pola, nevećinske zajednice i ranjive grupe.

5. Zaštita ljudskog integriteta

- Izveštavanje ne bi trebalo da narušava ljudsko dostojanstvo i ne bi trebalo da koristi nepotrebne prikaze ili sadržaje o nasilju nad ženama, LGBT zajednicom, zajednicama kosovskih Roma, Aškalija i Egipćana, ili socijalnom statusu pojedinca.

IV. Zaštita zajednica i izbegavanje diskriminacije

1. Izbegavanje stereotipa i etnizacije vesti

- Mediji treba da izbegavaju povezivanje zločina ili nezakonitih radnji sa određenom etničkom, kulturnom ili verskom grupom.
- Izveštavanje treba da bude o pojedincima i njihovim postupcima, a ne o njihovoj kolektivnoj etničkoj ili verskoj pripadnosti.

2. Uvažavanje verske različitosti u izveštavanju

- Mediji treba da koriste osetljiv i neutralan pristup kada izveštavaju o verskim zajednicama.
- Bez jasnih dokaza treba izbegavati povezivanje verskih običaja sa ekstremističkim akcijama.
- U izveštavanju koje uključuje verska uverenja, treba konsultovati pouzdane izvore i predstavnike zajednice kako bi se izbegla pogrešna tumačenja.

3. Zastupljenost nevećinskih zajednica u medijima

- Mediji treba da obezbede jednak prostor za nevećinske zajednice kao što su kosovski Srbi, Bošnjaci, Turci, Goranci, Romi, Aškalije i Egipćani.
- Novinare i redakcije trebaju nastojati da u okviru tema koje se tiču nevećinskih zajednica uključe perspektive nevećinskih zajednica, a ne da ih tretiraju samo kao objekte negativnih vesti.
- Medijski programi treba da podstiču uključivanje jezika nevećinskih zajednica u informativne prostore, posebno u javne servise vesti.

4. Upotreba odgovarajuće i neutralne terminologije

- Termini i definicije za zajednice treba da budu u skladu sa međunarodnim standardima ljudskih prava i najboljom novinarskom praksom, izbegavajući upotrebu uvredljivih i zastarelih naziva za nevećinske zajednice poput "shk*je", "m*gjup" ili "t*rko".

5. Kulturna raznolikost i promocija tolerancije u medijima

- Mediji treba da promovišu prepoznavanje i predstavljanje tradicije, kulture i jezika različitih zajednica, pomažući u izgradnji inkluzivnog društva.
- Programi koji se bave istorijom, kulturom i tradicijom zajednica moraju biti zasnovani na tačnim istraživanjima i pouzdanim izvorima kako bi se izbegla pogrešna tumačenja.
- Medijske debate o etničkim i kulturnim temama treba da uključe predstavnike zajednice kako bi se osigurala pravična zastupljenost.

6. Izveštavanje o međuetničkim sukobima i osetljivost prilikom obrade istorijskih pitanja

- Mediji treba da budu oprezni u pokrivanju tema vezanih za etničke tenzije, izbegavajući zapaljiv ili jezik koji vodi ka podelama i polarizaciji.
- U izveštavanju o istoriji sukoba, treba obezbediti objektivan i sveobuhvatan pristup, uključujući sve uključene strane i izbegavajući veličanje ili demonizaciju bilo koje grupe.
- Mediji treba da izbegavaju narative koji stvaraju trajne podele a treba da promovišu pomirljiv i informativan diskurs.

7. Upotreba jezika zajednica u medijima

- U skladu sa Zakonom o upotrebi jezika, mediji moraju da obezbede sadržaje na jezicima nevećinskih zajednica na Kosovu.
- Programi vesti, posebno u javnim servisima, treba da sadrže prevode ili sadržaje prilagođene publici nevećinskih zajednica.
- U podnaslovima i prevodima vesti treba koristiti objedinjene termine, a ne netačne prevode koji bi mogli da promene kontekst informacija.